

JAUME SEDA I MARINÉ

BREU SEMBLANÇA D'EN MARTÍ POUS I SERRA

El dia 25 de gener de 1997, cap el tard, una notícia es va estendre per tot Sant Andreu més ràpidament que una metxa dins d'un regueró de pólvora. El Sr. Martí Pous i Serra acabava de morir. En ser una persona molt preuada per tothom, la trista nova va calar profundament en tots aquells que el coneixien ja fos personalment, ja per haver-ne sentit parlar d'ell o per haver llegit algun dels seus articles de divulgació, sempre tan amens, curiosos i interessants. No fou aliè a la propagació de la notícia, el Rector de la Parròquia de Sant Pacià, Mn. Xavier Casas, que a l'Eucaristia de quarts de vuit del vespre d'aquell dissabte comunicà la notícia als assistents. El Sr. Martí Pous estava extraordinàriament arrelat a aquesta comunitat parroquial. També des del Centre d'Estudis Ignasi Iglésias, talment com és de suposar, des de l'àmbit familiar i d'altres sectors es va fer un esforç important per donar a conèixer aquest luctuós esdeveniment.

De feia temps que sabíem de la malaltia d'En Martí Pous. Fins i tot mesos abans moltes persones vàrem témer per la seva vida. Però una reacció extraordinària del malalt, ens va fer il·lusionar. El favorable estat d'ànims que mostrava, les seves ganes de seguir els esdeveniments, el desig de tornar a treballar i, fins i tot, de redactar notes i articles, les sortides que va arribar a efectuar fora de la llar familiar entre les que recordem la que va realitzar a la Casa Asil de Sant Andreu, per ell tan preuada, o la de l'assistència a alguna reunió de Junta del Centre d'Estudis, del que ell va ser un dels seus fundadors i va presidir durant una colla d'anys, o com la seva compareixença a la presentació de la Guia de l'Arxiu Municipal de Sant Andreu o a la inauguració de la nova instal·lació de la Creu de Terme al pati de l'Arxiu Històric, eren mostres d'una vitalitat i d'un tarannà inconfusible. Això ens va fer creure que si bé ja no deixaria la seva cadira de rodes, com a mínim tindriem encara Sr. Pous per una

bona temporada. I de sobte, el signe de la seva situació va canviar. Ràpidament, gairebé sense donar temps a reaccionar. Creiem, però, que ell era molt conscient de la seva situació. Però com sempre ens va donar una lliçó. Sempre ens deia que ell havia viscut molts anys i que tot el que ara estava visquent era de més a més, ho definia com un regal de Déu. D'aquesta manera manifestava una altra de les seves característiques, la seva gran vocació de cristià i la seva confiança absoluta en Déu.

El diumenge 26 de gener tingué lloc una constant desfilada de persones per la capella mortuòria que manifestaren el seu darrer comiat al difunt. El dilluns 27, força abans de 2/4 de 12 del matí, hora de l'inici de la cerimònia religiosa, la Parròquia de Sant Pacià estava plena de gom a gom. Era la culminació de l'afecte que el Sr. Pous s'havia guanyat entre els ciutadans andreuencs i barcelonins. Persones de tots els tarannàs, de manera de pensar diferent, i de totes les classes socials hi eren presents. Serà difícil tornar a revivre un altre comiat semblant, a l'àmbit de la vida andreuenca. En acabar la cerimònia, plena d'intensa emoció, les seves despulles foren traslladades al Cementiri de Sant Andreu. Avui descansen en el mateix nínxol on es troben les restes d'un altre historiador andreuenc excepcional, Mn. Joan Clapés i Corbera. El destí ha fet possible aquesta casualitat.

Què es pot dir de la vida d'en Martí Pous i Serra? Realment que sigui novel·la poca cosa, puix les persones que més l'envoltaven, dins del que cal, la coneixien força bé. Tothom reconeixia que la discreció era una de les notes que més el caracteritzaven. Això mateix, conjuntament amb la seva senzillesa i humilitat, poden motivar que algunes de les seves aportacions i obres ens passin desapercebudes però no desconegudes. Recordem alguns aspectes biogràfics.

En Martí Pous i Serra va néixer a Sant Andreu de Palomar, al carrer d'Irlanda a l'any 1910. La seva instrucció escolar la rebé al Col·legi de mossèn Casas, a l'Ateneu Obrer de Sant Andreu i a l'Acadèmia Víctor. De tots ells sempre en guardà un record inesborrable i en moltes ocasions en feia referència explícita.

A l'any 1925 inicià els seus estudis de Química Aplicada a la Tintoreria a l'Escola Industrial de Barcelona. Al finalitzar els seus estudis, va ser nomenat cap de la Secció de Tintoreria de les Filatures Fabra i Coats S.A.

Als anys trenta fou membre de la junta de l'Associació Obrera de Concerts.

A l'any 1931 formà part, de la mà del Dr. Pere Tarrés i Claret i del Sr. Fèlix Millet i Maristany, del nucli inicial de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, essent membre de la Sub-federació Obrera.

Al 1952, fou elegit president del Centre Sant Lluís Gonçaga ("Lluïsos"), de Sant Andreu de Palomar, vinculat estretament a la Parròquia de Sant Pacià.

Durant els anys de la seva presidència realitzà una gran tasca, fomentant la divulgació de la nostra cultura, especialment del teatre català, mitjançant el quadre escènic d'aquella entitat. La seva estimació al teatre el mogué, fins i tot, a escriure alguna obra teatral. Amb la desaparició dels "Lluïsos" va continuar la seva tasca col·laboradora en els Nous Locals Parroquials de Sant Pacià.

Formà part de la junta de diverses entitats cíviques i culturals andreuencs com l'Esbart Mare Nostrum (on apadrinà la nova ensenya), el Consell Parroquial de Sant Pacià i altres. També fou representant de Càritas Diocesana al sector de Sant Andreu.

Es dedicà intensament a impartir nombrosos cursets i conferències a les diferents entitats cíviques i culturals de Sant Andreu i d'altres indrets. Els seus temes preferits eren aquells que estaven relacionats especialment amb la història, les institucions, els costums i la geografia de Sant Andreu. Les escoles andreuencs i les associacions de pares d'alumnes d'algunes d'aquestes escoles sovint li demanaven la seva participació en actes que elles organitzaven. Així per exemple, pels mesos de novembre i desembre de 1981 donà tres conferències d'aquest tipus al Col·legi de Ntra. Sra. de la Mercè (Dominiques) del carrer de Ramon Batlle; tanmateix participà en una conferència col·loqui sobre el barri de Sant Andreu conjuntament amb en Josep Mª Jubany, aleshores vicari de la Parròquia de Sant Pacià, per la Festa Major de Sant Andreu de l'any 1987 en el mateix Col·legi ja esmentat.

També col·laborà en l'organització dels concerts d'orgue a la Parròquia de Sant Pacià amb motiu de la Festa Major de Sant Andreu.

Amb la seva vocació per aprofundir en la recerca històrica sobre Sant Andreu i el pla de Barcelona, ha estat el continuador i el millor divulgador de l'obra de l'historiador andreuenc Mn. Joan Clapés i Corbera, l'autor de les *Fulles històriques de Sant Andreu de Palomar*.

Des de l'abril de 1972 i fins la seva mort fou membre destacat de la junta directiva de la Casa-Asil de Sant Andreu.

A l'any 1981 organitzà i participà en els Actes Commemoratius dels 100 anys del Temple de Sant Pacià. Dins dels actes cal destacar la seva conferència dedicada a "La història de l'església de Sant Pacià" (5 de maig de 1981).

A l'any 1983, conjuntament amb un grup de persones, fundà l'Arxiu Històric de Sant Andreu de Palomar, amb la finalitat de potenciar el coneixement del passat i d'obrir a noves generacions camins per esbrinar-lo. Des de feia temps hi havia una gran preocupació perquè ni en el districte ni en el barri de Sant Andreu hi havia un espai on guardar tots els materials (llibres, documents, fotografies, gravacions, etc.) que parlessin del passat i del present. Des d'aleshores s'ha treballat intensament per recollir un gran fons documental entre el que sobresurt la documentació referent al Rec Comtal des dels inicis

de la seva Comunitat de Regants. Aquest fons ha estat constantment consultat per nombrosos investigadors d'arreu de Catalunya i, fins i tot, de l'estranger. Per acord del Ple del Consell Municipal de Sant Andreu en sessió ordinària de 19 de juny de 1985 es nomenà el Sr. Martí Pous sots-delegat de la Comissió Gestora Provisional de l'Arxiu Històric de Sant Andreu de Palomar.

Precisament, a l'any 1983, i amb motiu de la presentació del segon volum del llibre realitzat per Pere Mañà *"Records gràfics de Sant Andreu"*, un bon nombre de persones parlaren en públic. En Martí Pous fou una de les personalitats que intervingué i la seva aportació es pot considerar com una de les més documentades i completes.

Possiblement, una de les facetes més desconegudes d'en Martí Pous era la de membre de jurat en uns Jocs Florals i en Certàmens Literaris. L'any 1983 n'és una bona mostra. Amb motiu dels Tercers Jocs Florals de la Llengua Catalana formà part del Consistori que presidí en Josep Mª Ainaud de Lasarte i del jurat del "Primer Certamen Literari" organitzat pel Casal d'Avis de Sant Andreu amb motiu del Xè Aniversari de la seva fundació. Aquest mateix any, en Martí Pous i el grup de persones que amb ell formen l'Arxiu Històric varen veure recompensats els seus esforços amb l'èxit de l'exposició "Visca Sant Andreu, coneguem el nostre barri" que anà acompanyada d'una colla de xerrades i fins i tot d'un recorregut històric. Les entitats del barri i molts particulars hi participaren de manera molt activa i generosa. En un article publicat al "Sant Andreu de Cap a Peus" núm. 112, de 9 de gener de 1984, es considera com excel·lent la participació de les entitats andreuencques que aportaren el bo i millor que tenien. Possiblement, la conseqüència més positiva de tot aquest immens treball fou que un bon nombre de persones es varen adonar de què a casa seva hi havia documents i objectes que tenien un valor històric més o menys considerable i oferiren a l'Arxiu Històric testaments, escriptures, plànols, fotografies... de Sant Andreu, augmentant considerablement el seu fons.

A l'any 1984 es reeditaren les *"Fulles històriques de Sant Andreu de Palomar"* de Mossèn Joan Clapés i Corbera, prevere. En aquesta reedició en Martí Pous va afegir uns apunts biogràfics de l'autor de les *"Fulles històriques"*. També aquest mateix any en Martí Pous contribuï a l'èxit d'una mostra i una sèrie de conferències que l'Arxiu Històric dedicà a la Casa Bloc amb el títol "La Casa Bloc a Sant Andreu 50 anys després" i que tenia per subtítol "Una aproximació a la significació social, històrica i cultural de l'habitatge obrer", i semblantment treballà per l'èxit de l'exposició que portava per títol "De l'Horta a la fàbrica, 2 segles d'Indústria a Sant Andreu" que igual que la mostra esmentada abans tingué, paral·lelament, una sèrie de conferències, itineraris i una taula rodona.

Amb motiu de la 4ª Fira del Llibre Català a Sant Andreu, el Sr. Pous, junt

amb un grup d'estudiosos de la Cultura Popular intervingué el dia 22 de juny de 1984 en un col·loqui en que s'interpretà la revetlla i la festa de Sant Joan. Tanmateix, la seva admiració per l'Ignasi Iglésias quedà palesa en els actes que commemoraven el 56è aniversari de la seva mort i que en aquest cas tenien un especial significat: part de la finca on havia nascut l'Ignasi Iglésias passava a ser la futura seu de l'Arxiu Històric de Sant Andreu. En aquest acte féu una sentida glossa del poeta i dramaturg. A la en aquells moments nova revista "La Veu del Casal", del Casal d'Avis, publicà un article amb el títol "La Rambla de Sant Andreu" que tot i el seu interès despertà en algunes persones una certa polèmica. El tema de la Rambla sempre ha despertat a Sant Andreu gran interès i diferents opinions.

El 24 de gener de 1985 es presentà al Centre Cívic de Sant Andreu la "*Guia de Sant Andreu de Palomar*" promoguda i treballada per un grup de persones de la Parròquia de Sant Andreu. Com era de lògica, en Martí Pous no hi deixà de col·laborar aportant el seu saber. Per l'octubre del mateix any es presentà el Quadern "*Sant Andreu de Palomar*" de la col·lecció didàctica "Cal Conèixer", editada per l'Editorial Teide de Barcelona; l'acte fou obert per en Martí Pous. No fou aliè a aquest acte el seu gran desig d'arribar a les escoles. Era una de les constants del seu treball: volia que els nois i les noies de Sant Andreu coneguessin la història del seu barri. Per això a continuació col·laborà amb els Srs. Josep Oliveres i Joan Antoni Continente, del Col·legi Pere Vila de Barcelona, autors del Quadern dedicat a Sant Andreu, en la preparació i realització de les I Jornades pedagògiques sobre el tema de "La Sortida Escolar" (desembre 1985-gener 1986).

A l'any 1986 participà activament en l'exposició "Les fonts històriques de Sant Andreu", que anà acompanyada d'un cicle de conferències, tot plegat organitzat pel, aleshores, Arxiu Històric de Sant Andreu, precedent de l'actual Centre d'Estudis Ignasi Iglésias. Cal remarcar que les entitats i persones particulars de Sant Andreu aportaren, en aquesta ocasió, grans quantitats de materials de gran valor històric, que donaren un gran impuls als desitjos de creació d'un gran arxiu del districte de Sant Andreu. Per la diada de Sant Jordi, participà en una trobada de tipus cultural dedicada al Sant, al llibre, a la rosa i a Sant Andreu, als Catalanistes.

El dia 30 de novembre de 1986, dia de Sant Andreu, s'inaugurà la seu de l'Arxiu Històric de Sant Andreu a la casa on va néixer l'Ignasi Iglésias. Fins aleshores, s'havia ocupat, provisionalment, una sala del Centre Cívic de Sant Andreu. Quin dia més feliç per en Martí Pous! Tenia el goig de veure aconseguit un dels seus anhels més desitjats. Per aquesta festa major també va veure inaugurada una exposició sobre Miquel Soldevila, en la que, com sempre, hi havia treballat perquè es convertís en realitat.

Al mes de març de 1987 en Martí Pous fou objecte d'un homenatge per part del Grup Taca, de Sant Andreu, al qui van considerar com la persona que més i millor ha estudiat la Història de Sant Andreu de Palomar de Mn. Clapés ençà. Aprofitant un seguit d'actes, l'Ajuntament de Barcelona li féu entrega de la Creu de Sant Andreu com a reconeixement per la seva important tasca divulgadora de la Història de Sant Andreu.

El 1987 marcà una fita important en la vida cultural d'en Martí Pous. El 4 de maig fundà el Centre d'Estudis Ignasi Iglésias i des d'aleshores n'ha estat el seu president fins a la seva mort, càrrec que ocupà amb gran dedicació i esforç. De llavors ençà, el Centre d'Estudis ha esdevingut una entitat preocupada en l'animació d'activitats culturals de categoria a Sant Andreu. Ha estat consultat i ho continua essent per part de nombrosos investigadors i tècnics d'arreu de Catalunya i de l'estranger, talment com ja passava a l'època anterior amb el nom d'Arxiu Històric. També, és lloc de consulta de nombrosos escolars així com per part de moltíssims universitaris de diverses carreres. La presentació oficial del Centre d'Estudis, però, no tingué lloc fins el dia 26 de novembre d'aquest mateix any.

En aquest any de 1987, també participà en la preparació i realització d'una exposició i un seguit de conferències, itineraris i un taller de plàstica per a les escoles que portà per títol "A l'entorn del Rec Comtal" (maig-juliol 1987), els quals serviren de base per la primera publicació del Centre d'Estudis Ignasi Iglésias que edità el primer número de la revista "Finestrelles", de la que en Martí Pous fou fundador i coordinador des de l'any 1988 fins a la seva mort.

De l'1 al 14 de juliol de 1987 organitzà i participà com a professor en el curs "Materials per l'ensenyament de la història de Sant Andreu de Palomar", especialment dedicat al professorat de les escoles del districte de Sant Andreu. Fou inclòs en els cursos de l'Escola d'Estiu de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Si ve l'objectiu d'aquest curs era el de donar eines al professorat del districte per introduir la història de Sant Andreu a les escoles, en realitat l'objectiu que en Martí Pous pretenia era que amb el temps sorgís un grup de treball d'ensenyants a Sant Andreu on es pogués intercanviar les seves experiències i se'n treïés un fruit pràctic. Al llarg de l'any 1987 donà una sèrie de conferències sobre Sant Andreu a diferents entitats del barri.

A l'any 1988, com a president del Centre d'Estudis, dedicà els seus esforços en potenciar conferències i seminaris a la seu de l'entitat. Així diversos especialistes portaren a terme un seminari sobre "El segle X al Pla de Barcelona".

Tanmateix, del 4 al 15 de juliol de 1988, continuà la seva tasca envers el professorat del districte organitzant i participant en un nou curs titulat "Una aproximació a la urbanització del districte de Sant Andreu".

A l'any 1989 participà en la preparació i inauguració de la "Mostra" i "Presentació" del Paviment-Mosaic, obra d'Antoni Gaudí, que es troba al Temple de Sant Pacià. En els parlaments de l'acte d'inauguració, presidit pel Cardenal Narcís Jubany, En Martí Pous explicà la història del Temple de Sant Pacià i del mosaic a tots els assistents.

A l'any 1990, se celebrà a Sant Andreu el Mil·lenari de la Parròquia de Sant Andreu de Palomar. Formà part de manera destacada de la Comissió Organitzadora del Mil·lenari. Fou l'autor del text de "l'Auca del Mil·lenari". El dia 21 d'octubre participà en l'Acte Acadèmic que va iniciar el Mil·lenari i que fou presidit pel Molt Honorable Sr. Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya, i amb l'assistència, d'entre altres autoritats, de l'Eminentíssim Dr. Narcís Jubany, aleshores cardenal arquebisbe de Barcelona, de l'Excm. Sr. Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona, i de Mn. Antoni Pladevall, de l'Institut d'Estudis Catalans. També el "*Llibre del Mil·lenari de la Parròquia de Sant Andreu (990-1990)*" (1991) fou realitzat en bona part amb les seves aportacions.

El 4 d'abril de 1993, tingué lloc la presentació al Centre Cívic de Sant Andreu de la "*Història de Sant Andreu de Palomar en còmic*", editada per la Comissió Cívica del Mil·lenari del Poble de Sant Andreu de Palomar. En Martí Pous és un dels autors d'aquesta obra, el pròleg de la qual és del Sr. Antoni Comas i Balldellou, Conseller de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, que presidí aquest acte de presentació.

Pel maig de 1994, s'edità l'obra "*Crònica de la Casa Asil de Sant Andreu de Palomar. Dates i dades per a la seva història (1866-1992)*", de la qual també n'és autor en Martí Pous.

A l'any 1995, participà, com a professor, en els cursos "Descoberta del districte de Sant Andreu" (gener-febrer 1995), al Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu, i "La història de... Sant Andreu, la coneixes?" (abril-maig 1995) al Centre Cívic de Sant Andreu.

L'any 1996 vingué marcat per un progressiu deteriorament del seu estat de salut. I malgrat tot, continuà incansable la seva tasca. Continuament volia estar assabentat de tot el que estava relacionat amb el Centre d'Estudis i amb les altres entitats amb les que ell estava relacionat. Seguia aconsellant, animant, qüestionant, treballant,... Seguia escrivint i preparant materials. Si més hagués pogut, més hagués fet. Sempre al peu del canó. La commemoració del Centenari de l'Agregació de Sant Andreu a Barcelona era un dels seus objectius de treball. I per sobre de tot, preparava el futur del Centre d'Estudis ja que volia que comencéssim a treballar sense ell. Afortunadament, el seu escalf i el seu consell no ens va faltar mai.

Pel 29 de gener de 1997 havia previst participar a la Taula Rodona sobre el Centenari de l'Agregació del poble de Sant Andreu a la ciutat de Barcelona

organitzada pel Centre de Recursos Pedagògics de Sant Andreu i el Districte de Sant Andreu a la Sala de Plens del Districte. El que havia de ser una activitat més de la seva llarga vida al servei de la Societat fou el seu darrer servei a la Cultura. La seva presència, com sempre, no hi mancà. Aquesta vegada no fou una presència física, però potser fou molt més important ja que per primer cop la seva presència fou espiritual... i molt sentida.

Articles d'en Martí Pous a la revista "Finestrelles"

A la revista "Finestrelles" ha publicat nombrosos treballs d'investigació i divulgació, bé en col·laboració, bé individualment. Sobresurten els següents:

"Presentació", Finestrelles 1 (1989), pp. 9-11.

"A l'entorn del Rec Comtal". Recordant l'exposició de 1987. Crònica", Finestrelles 1 (1989), pp. 21-23.

"Un passeig nostàlgic pel Rec", Finestrelles 1 (1989), pp. 107-126.

"L'ofici de boter a Sant Andreu de Palomar. Presentació. Història i Folklore" Finestrelles 2 (1990), pp. 17-21.

"Mn. Cinto Verdaguer a Sant Andreu. A propòsit del Primer Certamen literari de Sant Andreu de Palomar" Finestrelles 2 (1990), pp. 169-172.

"El tramvia de foc a Sant Andreu", Finestrelles 3 (1991) pp. 132-150.

"L'ofici de calderer a Sant Andreu de Palomar. Història i Folklore", Finestrelles 3 (1991) pp. 153-154.

"L'ofici de baster a Sant Andreu de Palomar. Història i Folklore", Finestrelles 4 (1992) pp. 111-112.

"Entorn del Rec Comtal (II): Aproximació al contingut del fons documental dipositat a l'Arxiu Municipal del Districte de Sant Andreu.", Finestrelles 4 (1992) pp. 133-152.

"Un projecte de peixateria de l'arquitecte Domènech i Estepà per a la plaça-mercat de Sant Andreu" Finestrelles 5 (1993), pp. 157-172.

"L'ofici de constructor de tubs d'orgue", Finestrelles 5 (1993), pp. 227-250.

"La història que quedarà soterrada: Del Nus de la Trinitat a la plaça de les Glòries Catalanes", Finestrelles 6 (1994), pp. 151-162.

"La carboneria a Sant Andreu de Palomar", Finestrelles 6 (1994), pp. 245-244.

"L'ofici de forner a Sant Andreu de Palomar", Finestrelles 7 (1995), pp. 217-238.

"Posició expectant dels andreuencs davant l'agregació imposada", Finestrelles 8 (1996), pp. 97-102.

També ha escrit diversos articles a revistes del Districte, especialment a "Sant Andreu de Cap a Peus", revista de l'Associació de Veïns de Sant Andreu, així com als programes de Festa Major, etc.

Articles publicats a la revista "Sant Andreu de Cap a Peus":

"La història de l'església de Sant Pacià. Una visió andreuena de la prehistòria i de la història de la Parròquia. (1)", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 16, maig de 1981.

"La història de l'església de Sant Pacià. Una visió andreuena de la prehistòria i de la història de la Parròquia. (i 2)", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 17, juny 1981.

"Fer història entre tots", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 100, octubre 1983.

"Domènec Puga Batllori", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 223, març 1987.

"El nostre poble i perquè se'n diu Sant Andreu de Palomar", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 285, desembre 1989.

"Els costums nadalencs", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 286, desembre 1989.

"El temple de Sant Pacià", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 287, gener 1990.

"Els Lluïsos", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 288, febrer 1990.

"Hurra! pel Sant Andreu", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 295, maig 1990.

"Dates del Mil·lenari", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 299, setembre 1990, pàg. 9.

"Pel Fondo de Sant Martí", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 308, març 1991.

"Per Sant Andreu, pluja o neu", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 338, 1992.

"Plaça del Comerç: final del tramvia 40", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 369 setembre 1994.

"La reforma de Sant Andreu i els tres noms d'un carrer", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 371 novembre 1994.

"El carrer Gran: una via de més de 1.600 metres de llarg", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 373, gener 1995

"La Riera de Sant Andreu", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 374, febrer 1995.

"La primera "llar del jubilat" a Sant Andreu", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 376, abril 1995.

"Els aplecs de Sardanes a la Torre Baró", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 378, juny 1995.

"Allotjament de tropes a Sant Andreu", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 380, setembre 1995.

"Dues estacions de tren", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 381, octubre de 1995.

"Bombers a Sant Andreu", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 383, desembre 1995.

"Restauració i nou emplaçament de la Creu de Terme de Sant Andreu de Palomar", a Sant Andreu de Cap a Peus, núm. 397, gener 1997.

Fins aquí una breu i humil semblança d'en Martí Pous i Serra, com humil era la seva persona i el seu tarannà. Molt poques persones han estat alhora tan senzills i tan grans, oberts i valuosos com ell. El Centre d'Estudis Ignasi Iglésias, i creiem que Sant Andreu també, tenim l'orgull d'haver comptat amb la seva extraordinària figura. Com ens ha escrit l'Albert Manent *"va ser un gran mestre per al vostre Centre i va tenir la intuïció d'organitzar l'Arxiu Històric. Catalunya s'ha construït moltes vegades a través de moltes figures poc conegudes però molt eficaces com ell"*.

De segur que la seva biografia i la seva obra mereixen un estudi molt més profund. És un repte al que caldrà posar mans a l'obra. Esperem que es pugui aconseguir.

El Centre d'Estudis Ignasi Iglésias vol retre, des d'aquestes pàgines, el seu més sentit homenatge a la figura d'en Martí Pous i Serra, qui per sobre de tot era un gran cristià, un gran català i un gran aimant de la seva família. Descansi en pau.